

MUTIZMAS

APIBRĖŽIMAS:

Elektyvus mutizmas – vaiko socialinio bendravimo sutrikimas, pasireiškiantis tuo, kad vaikas nuolat nekalba tam tikrose socialinėse situacijose, kuriose bendravimo paprastai tikimasi, pavyzdžiui, darželyje, mokykloje, parduotuvėje ar su mažiau, bet pažįstamais asmenimis. Kitose situacijose, pavyzdžiui, namuose ar su artimais draugais, vaikas kalba ir bendrauja sklandžiai.

YPATUMAI:

Sutrikimui patvirtinti būtina įvertinti šiuos aspektus:

- a) ar normalus arba beveik normalus kalbos supratimo lygis;**
- b) ar socialiniam bendravimui pakankamas kalbos raiškos lygis;**
- c) ar vaikas gali kalbėti ir kalba normaliai arba beveik normaliai kai kuriose situacijose.**

Siekiant objektyviai įvertinti vaiko kalbą ir kalbėjimą labai svarbūs vaizdo ir garso įrašai, padaryti tose situacijose, kuriose vaikas kalba.

Šis sutrikimas nėra nulemtas kalbos nemokėjimo, dvikalbystės ar migracijos. Nebendravimas siejamas su ryškiais asmenybės požymiais, atsirandančiu nerimu socialinėse situacijose, atsiribojimu, jautrumu, pasipriešinimu.

PAPLITIMAS:

Sutrikimas gali pasireikšti tiek berniukams, tiek ir mergaitėms. Vaikų, kurie turi pilną mutizmą nėra labai daug. Įvairių šalių duomenimis, nesiekia vieno procento populiacijos. Yra daug užslėpto mutizmo atvejų.

PRIEŽASTYS:

Daugelio tyrinėtojų manymu, priežastys iki šiol nėra aiškios.

Manoma, kad sutrikimui atsirasti įtakos turi tiek genetiniai, tiek psichologiniai ir aplinkos veiksniai.

Pastaraisiais dešimtmečiais daugėja tyrimų, pagrindžiančių selektyvų mutizmą kaip nerimo sutrikimą vaikystėje.

Pastebėta, kad dalis mutizmą turinčių vaikų kartu atrodo ir nekalbantys, ir labai pikti, jie lyg užsidarę nekalbėjimu ir pyksta ant visų aplinkinių. Neretai paaiškėja, kad tokie vaikai kartu su mutizmo simptomais stokoja ir intuityvaus socialinio bendravimo pajautimo.

O kiti mutizmą turintys vaikai labiau panašūs į nekalbančius ir nedrąsius, baikščius, liūdnokus, socialinio bendravimo vengiančius vaikus. Tokiems vaikams būdingas didelis nerimas, kartu pasireiškiantys somatiniai kūno simptomai (skauda galvą, pilvą, jie išblyškę, prakaituoja ir kt.).

MUTIZMAS

EIGA:

Dažniausiai prasideda 3–6 metų amžiuje, o daugiausiai diagnozuojamas 5–8 metų vaikams. Mutizmas gali trukti keletą mėnesių arba keletą metų. Nustatyta, kad dauguma šį sutrikimą turinčių vaikų jį tiesiog „išauga“ dėl nežinomų priežasčių.

Vaikams, vyresniems negu 10 metų sutrikimas sunkiai išgydomas.

Dažnai tokie vyresnio amžiaus vaikai išlieka mažakalbiai, yra didesnė tikimybė, kad ateityje jiems pasireikš nerimo sutrikimai.

PAGALBOS BŪDAI:

- Individuali psichoterapija (psichoanalizė, psichoanališkai orientuota meno terapija ir žaidimo terapija, taip pat elgesio ir kognityvinė elgesio psichoterapija);
- Grupinė terapija (vaikams ir tėvams);
- Šeimos konsultavimas ir terapija;
- Farmakoterapija (dažniausiai nerimą mažinančiais antidepresantų grupės vaistais);
- Individualus ugdymo planas.

Svarbiausias pagalbos tikslas - mažinti vaiko nerimą, didinti pasitikėjimą savimi bei aktyvinti visas bendravimo formas.

Veiksminga pagalba vaikui mokykloje gali būti vykdoma bendradarbiaujant tėvams, mokytojams ir specialistams - rekomenduojama suburti komandą, sudarytą iš psichologo, klasės mokytojo, logopedo, tėvų. Individualaus plano sudarymas – viena iš sudedamųjų pagalbos dalių.

TEIKIANT PAGALBĄ SVARBU:

- Neversti vaiko kalbėti - tai dar labiau padidins jo nerimą ir skatins „užsiverti“.
- Nepriimti vaiko tylėjimo kaip tyčinio, asmeniškai jį Jus nukreipto pasirinkimo.
- Pagal galimybes, išlaikyti nekintančią aplinką vaikui.
- Ankstyvoji diagnostika ir intervencija - labai svarbios.
- Atminti, kad ir neverbalinis bendravimas grupėje yra labai svarbus vaikui.
- Kurti prielaidas palaipsniui pereiti nuo neverbalinės kalbos prie verbalinės.
- Apgalvoti teigiamo pastiprinimo būdus, vaikui prakalbus.

Pagal įvairią literatūrą ir informacinius šaltinius parengė
Pasvalio r. sav. Švietimo pagalbos tarnybos logopedė metodininkė
Andromeda Baršauskienė, 2024